

توحید در ربوبیت (۱)

حضرت زهرا سلام الله علیها در بخشی از خطبه شریف فدکیه می‌فرمایند: «حرم [الله] الشُّرْكَ إِخْلَاصاً لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ، فَاتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ، وَ لَا تَمُوتُنَّ إِلَّا لِآ وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ، وَ أَطِيعُوا اللَّهَ فِيْمَا أَمَرَكُمْ بِهِ، وَ نَهَاكُمْ عَنْهُ، فَإِنَّهُ إِ نَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءِ.»^۱

ترجمه: و خداوند سبحان شرک را (در امور مختلف) حرام گرداند تا آن که همگان تن به ربوبیت او در دهند؛ پس آن طوری که شایسته است باید تقوای الهی داشته باشید و کاری کنید تا با اعتقاد به دین اسلام از دنیا بروید و باید اطاعت و پیروی کنید از خداوند متعال در آنچه شما را به آن دستور داده یا از آن نهی کرده است؛ زیرا که تنها علماء و دانشمندان (اهل معرفت) از خدای سبحان خوف و وحشت خواهند داشت.

توحید، انواع و مراتبی دارد. پایین‌ترین مرتبه توحید، توحید در خالقیت است. توحید در خالقیت، چندان مورد اختلاف انسان‌ها نیست؛ حتی به تعبیر قرآن، مشرکین نیز این نوع از توحید را باور دارند. قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «و لئن سألتهم مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ» (زمر / ۳۸) اگر از آنها [یعنی مشرکین] بپرسی چه کسی آسمانها و زمین را خلق کرده، قطعاً خواهند گفت: الله «فعل «يقول» در آیه دارای سه تأکید است: لام تأکید و نون مشدد که به دلیل تشدید، دو تأکید محسوب می‌شود. تأکید آیه می‌رساند که مشرکین، توحید در خالقیت را قبول دارند. مشرکین معاصر همچون فرقه‌های انحرافی مانند فراماسونری و ... نیز توحید در خالقیت را قبول دارند. پس اگر اینچنین است دعوا بر سر چیست؟

جواب این است که دعوا بر سر توحید در ربوبیت است؛ دعوا بر سر این است که چه کسی تدبیر امور انسان را به عهده بگیرد و او را تربیت کند و پرورش دهد. مشرکین قدیم و جدید، ربوبیت را به غیر خداوند می‌سپارند. مشرکین قدیم، ربوبیت را به بتها نسبت می‌دادند و مشرکین جدید، آن را به انسان نسبت می‌دهند.

^۱ رباحین الشریعة : ج ۱، ص ۳۱۲

قرآن کریم، ربوبیت را به خداوند خالق نسبت می‌دهد و یک منطق آشکار دارد: کسی که چیزی را می‌سازد باید تدبیر آن را نیز بر عهده گیرد و تنظیم ساختار آن شیء با اوست. لذا می‌فرماید: «إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ» (اعراف/ ۵۴) همانا پروردگار شما فقط همان کسی است که آسمان و زمین را در ۶ روز آفرید.

بر اساس مطلب فوق، همهٔ شؤون زندگی انسان، اعم از فرهنگ و سیاست و اقتصاد و ...، باید تحت ربوبیت الهی قرار گیرد و سعادت‌مندی انسان فقط از همین طریق حاصل خواهد شد. پس توحید در ربوبیت، محل اصلی اختلاف بین موحدین و مشرکین است. به همین دلیل، تأکید حضرت زهرا سلام الله علیها بر توحید در ربوبیت است و نفی شرک را در اثبات توحید در ربوبیت می‌دانند. حضرت در ادامه بابت رعایت تقوا نسبت به توحید ربوبی انذار می‌دهند و می‌ترسانند از این که مراقب باشیم که مسلمان از دنیا برویم. توضیحات فوق نشان دهندهٔ این است که انذار حضرت بابت توحید در ربوبیت است؛ زیرا سیاق کلام ایشان در این باره است. به عبارت دیگر ایشان انذار می‌دهند که مراقب باشیم در حالی از دنیا برویم که ربوبیت الهی را پذیرفته ایم و به آن گردن نهاده ایم و به آن، عمل نموده ایم وگرنه توحید در خالقیت، چندان هنر بزرگی محسوب نمی‌شود.